

הסבתא בנגב // מילים ולחן: אבשלום כהן

Cm Fm Cm G7 Cm
 דו - ק - נד - ל - תא - צן - ק - נו - שק - נ - תא - סב - ה - ו - נ - ני - א
 G(sus4) G Fm6 Cm
 ר - מ - פור - ס - ל - קק - תו - מש - ני - א צר - ק - ק - רה -
 Cm/Eb G(sus4) G7 Cm
 סק - פ - ס - ת - קאט - צ'ין - תא - סב - ה - תק -
 Bb7 Eb C7
 או - על - יה - ש - מע - זו - אי - לי - רי - ספ - אק - תו -
 Fm D7 G7
 - ה - ו - נ - תא - ש - מה - על - ו - מים - נ - ה - תם -
 Cm C7 Fm D7 1. G(sus4) G7
 ק - צ'אן - רית - עק - ק - רים - אוק - איד - תי - ק - טב - הי - מי - זי -
 Cm 2. G7 Cm
 טי - ק - צ'אן - רית - עק - ק - רים - ה - טי -

הסבתא בנגב

מילים ולחן: אבשלום כהן

כשסבתא נזכרת, מיד מתפארת
 כיצד על כלם היא רכבה
 איך סבא אבנר אחריה חזר
 וגלה לה תמיד אהבה.

נחמד, אף ספרי לי עוד מעשיה...

היכן הימים ש'עשינו חיים'
 ועם זוג מכנסים קצרים.
 לנצח כל דור עוד ידע ויזכר:
 בן, היו הימים יקרים!

'סחתן' - שספרת לי את המעשיה,
 על אותם הימים ועל מה שהיה.
 והגזמת בודאי לא מעט -
 איך אומרים בעברית: זה 'ציזבאט'!

פירושי מילים

- משתוקק - רוצה מאוד
- מרתק - מעניין
- ציזבאט - סיפור שיש בו הגזמה ומתח
- סחתן - מושלם
- שומם - ריק, לא מיושב
- חזר - ניסה להשיג אותה
- לנצח - לתמיד
- סטן - סוג של רובה
- מעלש - אין דבר

אני והסבתא ישבנו בצותא
 ליד מדורה בחצר.
 אני משתוקק לספור-מרתק,
 הסבתא ציזבאט תספר.

'סחתן' - אף ספרי לי, איזו מעשיה
 על אותם הימים ועל מה שהיה.

והגזמי היטב, סבתי,
 איך אומרים בעברית: 'ציזבאטי'.

הסבתא ספרה איך בנגב שמרה,
 כשהיה עוד שומם ויבש.

עם סטן ורמזן מול צבאות ההמון
 היא אמרה: 'נתגבר, מעלש'!

ספרי לי, ספרי לי איזו מעשיה...

“ לעולם לא אברח מתפקיד ציבורי עיטילז עלי, אך בכל תפקיד שאהיה, לא אתבטל מדברי תורה.”

” ואין דבר אעז בו ותנפאר מדינת ישראל יונד מאעז בקיבוץ בניה לתוכה,

מתוך כתבה: תיאטרון פלייבק - משחק מהחיים. כתב: אופק מתתיאס. 3.9.2006:

"אספר שהוא המלחין המיתולוגי של להיטי הזהב "עגלה עם סוסה" ו"הסבתא בנגב" המושרים בפי כול. אבשלום סיפר בעברית צחה וציורית ובכישרון דרמטי רב על התקופה בה שר בניו יורק עבור המגביות ולמד בסמינר למורים. הוא רצה להרחיב את השכלתו המוזיקלית, ועל כן ניסה להתקבל ללימודים בג'וליארד. היות שלא למד קודם לכן מוזיקה בשום מסגרת רשמית, נדחה. הוא התעקש, ולבסוף נתאפשר לו ללמוד במסגרת פרטית עם בוגר של בית הספר במקביל ללימודיו בסמינר למורים. יום אחד הוא פגש מחוץ לג'וליארד אם ובנה בן ה-12 שהילך שעון על קביים. האם שאלה אותו במבטא אידישאי כיצד להגיע לניוארק. הוא זיהה, לפי מבטאה, שהיא ישראלית, והציע להסיע אותם במכוניתו. שם משפחתם היה פרלמן, ושם הבן היה יצחק, שאז רק התחיל ללמוד בג'וליארד ולימים יגדל להיות יצחק פרלמן, הכנר הנודע. במהלך השיחה סיפר אבשלום שהוא הלחין את "עגלה עם סוסה". יצחק הקטן, שקודם התבייש לדבר, שר את השיר בהתלהבות מתחילתו עד סופו. הם לא התראו מאז, אולם אבשלום כהן נוצר בליבו את הזיכרון המרגש הזה עד היום. להקת השחקנים על הבמה פצחה בהצגה קומית ומרגשת, שבסופה מפגש עתידי דמיוני בין פרלמן לכהן. נראה שמשטף סיפוריו המרתקים של כהן, ניתן יהיה לחבר מחזה שלם על נקלה."

<http://www.epochtimes.co.il/news/content/view/2221/89/>

יפה ירקוני נולדה בשם יפה אברמוב כבת הבכורה לאברהם ומלכה במשפחה בת שלושה ילדים. הוריה עלו לארץ ישראל מהקווקז בתחילת המאה העשרים. היא גדלה בגבעת רמב"ם (כיום שכונה בגבעתיים) והחלה את דרכה האמנותית בגיל צעיר, כשיחד עם אחותה ואחיה הצעירים הופיעו בבית הקפה המשפחתי בגבעת רמב"ם בהרכב שיצרו שנקרא "במתי". ההרכב זכה להצלחה בקרב באי בית הקפה הפופולארי ובהמלצת הזמר שמואל פישר היא התקבלה כרקדנית בלהקת הבלט של גרטרוד קראוס ורקדה במסגרתה במשך עשר שנים.

ב-21 בספטמבר 1944 נישאה ליוסף גוסטין, הוא התגייס יום לאחר הנישואין והיה מראשוני המתנדבים היהודים לצבא הבריטי. הוא וחבריו צורפו אחר כך לבריגדה היהודית. גוסטין נהרג ב-29 במרס 1945 במערכה על נהר סניו, בזירה האיטלקית במלחמת העולם השנייה. אחד משיריה, 'אורי', נכתב על ידי רפאל קלצ'קין לזכרו.

ירקוני שירתה בארגון ההגנה כאלחוטאית והמשיכה בכך עם פרוץ מלחמת העצמאות במסגרת חטיבת גבעתי. את ניסיונה הראשון כזמרת קנתה לה בלהקת "החישטרון" של החטיבה שהוקמה בזמן המלחמה ואליה היא צורפה. שני שירים ששרה באותה תקופה הפכו לסמלי המלחמה הקשה: "האמיני יום יבוא" שכתב בעבורה במיוחד השחקן רפאל קלצ'קין והיא שרה אותו לראשונה בפני מלווי השיירות לירושלים, ו"באב אל ואד" שכתב חיים גורי לזכרם של מלווי השיירות כשנה לאחר תום הקרבות.

זלמן שזר
נשיא בין השנים
1963 - 1973

ב-1948 נישאה בשנית לשייקה ירקוני, איש ההגנה וממייסדי החי"ש. שייקה ירקוני נפטרה ב-1983.

עם קום המדינה, הקליטה ירקוני תקליט באולפן "רדיו דוקטור" שזכה להצלחה גדולה. במיוחד התפרסם מתוכו הלהיט "עיניים ירוקות", שאף נחשב כשיר הפופ הראשון בארץ.

לאחר מכן הוחתמה ירקוני בחברת התקליטים "הד ארצי" שרק הוקמה והחלה להקליט את כל אלבומיה שם. היא הקליטה את האלבום "באב אל וואד" שהורכב משירי מלחמת העצמאות, בהם "האמיני יום יבוא" שביצעה בעת המלחמה וכן "רבתי ההיסטוריה חזרת", "הפינג'אן", "הן אפשר", "דודו" ו"יצאנו אט", שהפכו להיות מזוהים עמה יותר מאשר עם הביצוע המקורי של להקת הציזבוטרון. בשנת 1951 הקליטה אלבום מצליח שהורכב משירים לריקודי עם.

בשנות ה-50 וה-60 הפכה לזמרת מובילה בארץ ושיריה, בעיקר השירים הלאומיים שהקליטה ("בערבות הנגב", "הסבתא בנגב"), הושמעו רבות בתכנית "כבקשתך לשירים עבריים" בקול ישראל. עיקר הצלחתה בקרב הקהל היו בשירים הסלוניים שהקליטה, שירי הוואלס והטנגו, שימשו גם כמוזיקת רקע לריקודים בבתי הקפה באותה תקופה.

בשנות ה-50 הקליטה מספר אלבומי ילדים מצליחים במיוחד: האלבום "שירי ילדים כבקשתך" מ-1953, והאלבום "שירים מכנרת" מ-1957, שהוקדש לשירי הילדים שכתבה נעמי שמר בקבוצת כנרת וחשף את שמר לקהל הרחב. היא גם הוציאה תקליט של שירי חגים לילדים והקליטה שירים נוספים שהפכו ללהיטים לילדים, בהם "אבא שלי".

בשנת 1965 זכתה במקום הראשון בפסטיבל הזמר עם השיר "איילת החן" ושנה לאחר מכן זכתה שוב עם השיר "ליל סתיו" (אותם ביצע בפסטיבל גם אריק איינשטיין בביצוע נוסף). בשנות ה-60 וה-70 הופיעה ירקוני באולמות ובמועדונים החשובים בעולם, בעיקר בארצות הברית, בלונדון ובפריס.

בספיישל טלוויזיוני ביום העצמאות של שנת 1969, ביצעה ירקוני את השיר "כשהיינו ילדים" (אסף/וילנסקי) שהפך לאחד מהשירים המזוהים ביותר איתה. במהלך שנות ה-70 הקליטה מספר שירי פופ. שלושה להיטי ילדים נוספים ביצעה במסגרת פסטיבל שירי הילדים בשנות ה-70: "אן דן דינו", "אני אוהב לשרוק" ו"אחותי הקטנה".

בשנת 1986 הוקדשה לה התכנית "חיים שכאלה". בשנת 1992 השתתפה עם מאיר סוויסה בסדרת הטלוויזיה לילדים "חג שמח עם יפה ירקוני". כל פרק בסדרה שודר באחד מימי החגים. בשנת 1994 שיחקה בתפקיד משני בסרט הקולנוע "שירת הסירנה", המבוסס על ספרה של עירית לינור. בשנת 1996 הוציאה את אלבום הדואטים "שרים עם יפה ירקוני" בו ביצעו מיטב האמנים את שיריה בדואט עמה, בהם: שושנה דמארי, אריק איינשטיין וחיה אלברשטיין.

עילוב בין כל חלקי האומה במדינה, על כל עדותיה ועבטיה...
ועילוב דורנו בתוך מעלעלת הדורות על האומה

חזור לתוכן עניינים

ירקוני זכתה בפרס ישראל בשנת היובל למדינת ישראל, בשנת 1998. באותה שנה גם יצא אוסף מחומש משיריה בשם "יפה ירקוני מאז ועד היום 1948-1998". האוסף כלל גם שיר חדש בשם "רוקדת", שכתבה נעמי שמר על סמך סיפור חייה של ירקוני, בו אזכורים מהיותה רקדנית בתחילת דרכה, מהופעותיה במלחמת העצמאות, משיריה על המלחמה ועל שלום ועד ימינו אלה.

בקיץ 2000 הקליטה את שירה האחרון, "עכשיו עברו שנים, וכבר קשה להיזכר", באותה שנה יצא אוסף משולש ובו שישים ושניים להיטים.

ירקוני הייתה ידועה כמעורבת בחיי המדינה. היא ביצעה מאות הופעות לפני החיילים במלחמות ישראל ובין המלחמות, לא נרתעה מלהופיע ממש בחזית הקרבות וכך זכתה לכינוי "זמרת המלחמות", על אף שלא אהבה אותו, והעדיפה להיקרא "זמרת החיילים". אמ"י הפיקה ערב לכבודה ובדצמבר 2006 נערך לירקוני ערב הצדעה גדול בהיכל התרבות בהשתתפות אמנים רבים.

בשנת 2001 אובחנה ירקוני כחולה במחלת אלצהיימר ובשנת 2008 החמיר מצבה. היא נפטרה ב-1 בינואר 2012 ונקברה בבית העלמין קריית שאול.

הייתה אם לשלוש בנות, סבתא לשבעה נכדים וסבתא-רבתא לחמישה נינים. בתה אורית שוחט היא עיתונאית ב"הארץ" ובת אחרת, רותי ירקוני-סויסה, הייתה נשואה בעבר לשחקן מאיר סויסה.

מתוך אתר ויקיפדיה:

<http://he.wikipedia.org/wiki/%D7%99%D7%A4%D7%94%D7%99%D7%A8%D7%A7%D7%95%D7%A0%D7%99>

הצעה לפעילויות

פעילויות תוכן

קראו את מילות השיר.

- בשיר זה מופיעים בתים ופזמונים. סמנו בפזמונים את המשפטים שאינם זהים.
- מי הן הדמויות העיקריות בשיר?
- על איזו תקופה מדובר בשיר?
- היכן מתרחש הסיפור?
- מה עשתה הסבתא על פי השיר?
- מהן המילים הערביות המופיעות בשיר?
- מי הם המנהיגים בשיר וכיצד מתבטאת מנהיגותם?

הרחבה לפירושי המילים

צ'יזבט - מקורו של המונח במילה הערבית צ'יזב, שפירושה כזב. הצ'יזבט הוא סיפור שכולו, רובו או חלקו שקר, הגזמה או מתיחה ו/או שלושתם יחד ו/או אף לא אחד מהם:

מהם ההבדלים בין צ'יזבט, שקר ומתיחה? - שקר הוא כשאישי אינו יודע את האמת, פרט למספר עצמו. מתיחה היא כשכולם יודעים את האמת, פרט לקורבן המתיחה. צ'יזבט הוא כשכולם יודעים שהמדובר בסיפור המצוץ מן האצבע ובכל זאת מוכנים לשמוע אותו שוב ושוב. מתוך ילקוט הכזבים / דן בן אמוץ וחיים חפר:

<http://www.orianit.edu-negev.gov.il/irisshap/sites/homepage/lag/chizbat.htm>

מעלש - מילה בערבית שפרושה: אין דבר:

http://www.amalnet.k12.il/meida/history/45_1939/hisi2098.htm

סחתן - סחתיין - מילת פרגון וברכה. מילולית, צחתיין (صحتيين) זאת צורת זוגי של צחה (صحة) - בריאות, שלמות. המילה משמשת בערבית מדוברת במשמעות של: לבריאות, בתיאבון, לחיים:

<http://www.safa-ivrit.org/imported/arabic.php>

פעילויות במוזיקה

האזינו לביצוע השיר בביצוע של יפה ירקוני:

<http://jnul.huji.ac.il/dl/music/yom/hsongs.htm>

<http://www.youtube.com/watch?v=Xw9PA1SmxKk>

לשיר שתי מנגינות. מנגינה א' ומנגינה ב'.

- כתבו א' ליד כל בית בו מופיעה מנגינה א'. כתבו ב' ליד כל בית בו מופיעה מנגינה ב'.
- כתבו את המבנה המוזיקלי של השיר:
- _____
- מנגינות א' אינן מבוצעות באופן זהה. הסבירו את ההבדלים ביניהן.
- אלו כלי נגינה אתם מזהים בשני הביצועים?

